

SERIE

LEREN CONTACT MAKEN

De educatieve kwaliteit van de kinderopvang voor nul- tot tweejarigen kan nog wel een tandje beter. Dat blijkt uit de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK). Daarom maakten Sardes en de Universiteit Utrecht een handreiking met tips voor de werkvloer. In deze serie reageert deskundige Marije Magito op die tips. Deel 4 gaat over contact maken. Dit is de laatste aflevering van de serie.

TEKST CARLA OVERDUIN FOTO LOTTE MAAS

Uit de LKK blijkt dat de begeleiding van interacties tussen kinderen het beste lukt in een verticale groep.

Een groep met allerlei leeftijden dus. De sociale ontwikkeling van baby's volgt hun motorische ontwikkeling en taalontwikkeling. Vanaf twee maanden oud kijken baby's al naar elkaars gezicht en vanaf drie maanden raken ze elkaar aan als ze bij elkaar in de buurt liggen. Kortom, kinderen die jong naar de kinderopvang gaan, kunnen vroeg sociale vaardigheden ontwikkelen.

'Kinderen leren ontzettend veel van elkaar,' zegt ook Marije Magito. 'We noemen dat *peer learning*. Mensen zijn sociale wezens: we willen onderdeel zijn van een sociaal geheel. Ook een baby heeft al de behoefte om erbij te horen. Kinderen leren van anderen. Je kunt andere kinderen die zich ook ontwikkelen imiteren, de kunst afkijken. De leerkrachten van groep 1 zien dan ook een enorm verschil tussen kinderen die wel of geen kinderopvang⁴ hebben gehad. Kinderopvang is een hele waardevolle plek voor kinderen, ook sociaal.'

TIP 1: leg kinderen bij elkaar

Leg of zet baby's en dreumesen dicht bij elkaar om interactie te stimuleren. Baby's focussen hun aandacht op dingen die dichtbij zijn. Marije: 'Daarbij is het belangrijk om kinderen in leeftijd te mixen. Ga als pedagogisch medewerker op de grond zitten met twee baby's en een paar dreumesen eromheen. Dat is een doorlopende voorstelling voor de baby. Dreumesen zoeken vanzelf interactie: "Mag ik de baby aaien? Zal ik hem een speeltje geven?'. Jonge kinderen hebben dat onbaatzuchtige helpen nog in zich. Als je dat ondersteunt en honoreert, stimuleer je dat ze willen blijven helpen. Je kunt baby's en dreumesen dus prima bij elkaar zetten. Je hoeft baby's ook niet continu te beschermen. Let wel op dat de baby niet overprikkeld raakt. Kijk wat het kind aan kan. Een baby uit een gezin met vier kinderen kan meer prikkels aan dan een enig kind.'

TIP 2: praat over andere kinderen

Verschuif de aandacht naar andere kinderen door over die kinderen te praten. Benoem wat

een kind doet. 'Kijk, Roos zwaait.' Of merk op wat het kind draagt: 'Bas draagt een rood shirt'. Je kunt ook emoties benoemen. 'Lisa huilt omdat ze verdrietig is.' Marije: 'Interactie stimuleren gebeurt veel te weinig. Zeker baby's worden nauwelijks in contact gebracht met de anderen. Dit blijkt voor de pedagogisch medewerker de lastigste interactievaardigheid, je moet jezelf daarin trainen. Je begint misschien een beetje geforceerd: 'Kijk, Pietje eet alleen de kaas van zijn boterham'. Maar het wordt vanzelf een tweede natuur. Dit is belangrijk voor het welzijn van de baby. Het kind voelt zich veiliger en verbonden met de groep.'

TIP 3: denk aan je voorbeeldfunctie

Kinderen die vaak sociaal gedrag zien van de pedagogisch medewerker, weten beter wat ze zelf kunnen doen. Een kind dat door medewerkers wordt gerustgesteld, zal ook andere kinderen geruststellen. Als je 'om de beurt' oefent, kan het kind dit ook beter met anderen. Van hun ervaringen met volwassenen leren kinderen hoe ze met anderen moeten omgaan. Marije: 'Je hebt een voorbeeldfunctie. Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont zei eens: "Op de groep moet je vooral niet jezelf zijn. Jij bent de professional, denk na over wat je doet." Daar ben ik het mee eens. Weeg af hoe je je gedraagt. Stel, een kind valt. Jij schrikt je een hoedje, rent eropaf, maakt een heel drama. Het kind leert: als ik val, is dat een drama. Als je rustig reageert met: "Jij bent gevallen, gaat het goed?", dan onthoudt het kind dit ook. Of neem een baby die met een ballon speelt en die klapt. Het kind kijkt verbaasd, maar er is niets aan de hand. Als wij er enorm van schrikken en schreeuwen, neemt het kind dit over. Een kind is een spiegel. Je toon, je zinsvolgorde, je blik, hoe je reageert, het is belangrijk om daarover na te denken.'

TIP 4: maak de groep kleiner

Zeker in een verticale groep is het belangrijk om de groep kleiner te maken. Dit maakt het voor jonge kinderen overzicht-

telijker en makkelijker om sociale interacties aan te gaan. Kinderen in grote groepen focussen eerder op speelmateriaal dan op elkaar.

Marije: 'Het is fijn voor kinderen om met een paar anderen in een hoek te spelen. Dat is overzichtelijker en veiliger dan in een groot lokaal. Zorg ook dat het materiaal te overzien is.'

TIP 5: help een beetje op weg

Help kinderen een beetje op weg in het woud van sociale regels. Zeg bijvoorbeeld: 'Aai de baby maar zachtjes over zijn hoofd.' Of: 'Volgens mij praat Kevin tegen jou.' Help vervolgens met hoe het kind kan reageren.

Marije: 'Je geeft "ondertiteling" aan wat kinderen doen. Je kunt niet vroeg genoeg beginnen met kinderen te helpen anderen te respecteren. Bedenk wel dat dit dreumesen zijn. Als een dreumes een stuk speelmateriaal van een ander kind pakt, ziet hij dat niet als afpakken. Hij is gewoon aan het verzamelen. Het kind gaat op in zijn eigen wereld en "samen spelen, samen delen" snapt hij nog niet.'

TIP 6: spelen, nadoen én interactie

Verschillend speelmateriaal lokt verschillende interacties uit tussen kinderen. Kleiner materiaal kunnen ze aan elkaar laten zien en aan elkaar geven. Ze kunnen hier samen mee spelen. Groter materiaal daagt kinderen uit om elkaar na te doen, bijvoorbeeld bij het klimmen over een verhoging. Als er weinig speelgoed beschikbaar is, blijken kinderen meer om zich heen te kijken, naar elkaar te lachen en te wijzen en elkaars geluiden na te doen. Ze zijn dan meer bezig met elkaar. Door af te wisselen in aanbod kun je verschillende interacties uitlokken.

Marije: 'Dat zie ik inderdaad in de praktijk. Hoe minder speelmateriaal, hoe meer betrokkenheid naar elkaar. Overlaad kinderen niet. In plaats van een bak vol autootjes, kan je ook transparante bakken neerzetten met twee autootjes, één boekje of maar een paar duploblokjes. Een kind mag

één bakje kiezen en als het klaar is een ander bakje. Of bied eenvoudig open speelmateriaal aan. Als het kind uitgekeken is op het plastic trommeltje met deksel, bied dan als uitbreiding eens een andere ondergrond: een houten plank of een spiegel.' <

'ZET SOCIAAL-EMOTIONELE ONTWIKKELING VOOROP'

De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt vaak als het sluitstuk gezien in de ontwikkeling. Niet terecht, aldus Marije Magito. 'Dit is de basis en moet juist voorop staan bij je werk. Wie sociaal niet meekomt, krijgt het zwaar in zijn leven. Zorg dat kinderen zich sociaal veilig voelen. Overlaad ze niet met regels, maar stimuleer wel continu goed contact tussen kinderen, door zelf het juiste voorbeeld te laten zien. Kinderen spiegelen je gedrag. Het grappige is dat we het op de werkvloer niet als het belangrijkste ervaren; we praten meer over cognitieve en motorische ontwikkeling. Maar we profileren hier wel op als kinderopvang. En als je ouders vraagt waarom kinderopvang belangrijk is, dan is het eerste wat ze zeggen: ik vind het belangrijk dat mijn kind met andere kinderen speelt.'

FOTO: RUDI WELLS

WIE IS MARIJE MAGITO?

Marije Magito (54) is directeur van het Jonge Kind Centrum (JKC) en werkt daarnaast als specialist Jonge Kind bij de CED-Groep.